

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/113/122-127>

Xanı Abışova
Sumqayıt, Azərbaycan
magistrant

<https://orcid.org/0009-0007-2144-0290>
abisovaxanim23@gmail.com

Dil öyrənmənin sosiokultural aspektləri: xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu

Xülasə

Dil öyrənmək yalnız qrammatika və leksikanı mənimsəmək deyil, eyni zamanda dilin aid olduğu mədəniyyəti anlamaq və qəbul etmək prosesidir. Xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu, dilin gündəlik istifadəsindən daha geniş bir çərçivəyə malikdir, çünki dil bir xalqın həyat tərzini, ənənələrini və düşüncə sistemini əks etdirir. Mədəniyyətin tədrisi, tələbələrə yalnız dilin qaydalarını öyrətməkdən daha çox, onların mədəniyyətlərarası kommunikasiya və anlayışlarını inkişaf etdirmələrinə kömək edir. Lakin, bu sahədə stereotiplər, yanlış anlamalar və regional fərqliliklər kimi çətinliklər də mövcuddur. Nəticədə, dil öyrənmə prosesində mədəniyyətin tətbiqi tələbələrə dünyagörüşünü genişləndirir və onların yeni mədəniyyətlərə olan münasibətlərini dəyişdirir. Xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu təkcə dilin qrammatik quruluşunu və leksikasını öyrənməkdən ibarət deyil, eyni zamanda tələbələrin fərqli mədəniyyətlərə olan yanaşmalarını formalaşdırmağa kömək edir. Bu proses, dilin yalnız sözdüzlüyünü deyil, həm də həmin dilin təmsil etdiyi xalqın düşüncə tərzini, dəyərlərini və həyat fəlsəfəsini başa düşməyə imkan verir. Mədəniyyətlərarası əlaqələr və müxtəlifliklər haqqında məlumatlılıq artır, stereotiplər və yanlış anlamalar aradan qaldırılır. Tələbələr, yalnız yeni dil öyrənməklə kifayətlənməyərək, bu dilin kök saldığı mədəniyyətin zənginliyini və dərinliyini hiss edirlər. Beləliklə, mədəniyyətin tədrisi, dil öyrənənlərin daha geniş perspektivlərə sahib olmalarına, öz mədəniyyətləri ilə müqayisə edərək daha açıq fikirli olmalarına kömək edir.

Açar sözlər: dil öyrənmə, mədəniyyətin rolu, sosiokultural aspektlər, kommunikasiya, mədəniyyətlərarası anlayış, dil tədrisi, stereotiplər

Khani Abishova
Sumgayit, Azerbaijan
master student

<https://orcid.org/0009-0007-2144-0290>
abisovaxanim23@gmail.com

Sociocultural Aspects of Language Learning: The Role of Culture in Foreign Language Teaching

Abstract

Learning a language is not only about mastering grammar and vocabulary, but also about understanding and accepting the culture to which the language belongs. The role of culture in foreign language teaching has a broader scope than the everyday use of language, because language reflects the lifestyle, traditions, and thought system of a people. Teaching culture helps students develop their intercultural communication and understanding, rather than just teaching them the rules of the language. However, there are also challenges in this area, such as stereotypes, misconceptions, and regional differences. As a result, the application of culture in the language learning process broadens students' worldview and changes their attitudes towards new cultures. The role of culture in foreign language teaching is not only about learning the grammatical structure and vocabulary of the language, but also helps to shape students' attitudes towards different cultures.

This process allows them to understand not only the syntax of the language, but also the way of thinking, values and philosophy of life of the people represented by that language. Awareness of intercultural relations and diversity increases, stereotypes and misconceptions are eliminated. Students, not only learning a new language, but also feel the richness and depth of the culture in which this language is rooted. Thus, teaching culture helps language learners to have broader perspectives and become more open-minded by comparing their own cultures.

Keywords: *language learning, the role of culture, sociocultural aspects, communication, intercultural understanding, language teaching, stereotypes*

Giriş

Dil öyrənmə prosesi yalnız sözləri və qrammatik qaydaları mənimsəməkdən ibarət deyil; bu, həmçinin həmin dilin bağlı olduğu mədəniyyəti anlamaq və qəbul etmək prosesidir. Dil və mədəniyyət bir-biri ilə sıx əlaqəlidir. Xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu, təkcə sözlərin və ifadələrin öyrədilməsindən daha genişdir. Mədəniyyət, bir dilin istifadəçilərinin gündəlik həyatlarını, ənənələrini, davranış qaydalarını, düşüncə tərzini və dünyaya baxışını əks etdirir.

Dil öyrənmək, yalnız yeni sözlər və ifadələrlə tanış olmaq deyil, həm də həmin dilin təmsil etdiyi xalqın həyat tərzini, dəyərlərini və mədəniyyətini anlamaq tələb edir. Dil, bir toplumun tarixini, sosial strukturlarını və kollektiv yaddaşını daşıyan bir vasitədir. Bu səbəbdən, xarici dil tədrisində mədəniyyətin nəzərə alınması, tələbələrə yalnız dilin texniki tərəflərini deyil, həm də həmin dilin içində olduğu mədəni mühiti başa düşməyə imkan yaradır (Cavadov, 2015).

Mədəniyyətin dil öyrənməsində rolu, tələbələrin dilin sosial və emosional aspektlərinə bələd olmalarına kömək edir. Onlar, yeni bir dil öyrənərək, sadəcə kommunikasiya bacarıqlarını inkişaf etdirmirlər, həm də digər mədəniyyətlərə qarşı empati hissi qazanır, stereotiplərdən uzaq duraraq mədəni müxtəlifliyi dərk edirlər. Mədəniyyətin integrasiyası dil öyrənənlərə daha geniş dünyagörüşü qazandırır və bu, onların şəxsi inkişafına və beynəlxalq əlaqələrdə uğur qazanmasına yardımçı olur.

Bununla yanaşı, xarici dil tədrisi mədəniyyətlərarası kommunikasiya bacarıqlarını inkişaf etdirən bir sahədir. Dilin öyrədilməsi təkcə bir dilin qaydalarını mənimsəmək deyil, eyni zamanda fərqli mədəniyyətlər arasında körpülər qurmaq deməkdir. Mədəniyyətlərarası kommunikasiya, fərqli dillərdə danışan insanlar arasında anlaşma və qarşılıqlı hörməti təmin etmək üçün vacibdir. Bu proses, tələbələrin dünya görüşünü zənginləşdirir, onların mədəniyyətlərə açıq fikirli yanaşmalarını təmin edir (Əhmədov, 2016).

Buna görə də, dil tədrisi zamanı mədəniyyətin rolu yalnız dil öyrənənlərin dil bacarıqlarını inkişaf etdirməklə məhdudlaşmır. O, eyni zamanda onlara mədəniyyətlərarası fərqlilikləri başa düşməyə və müxtəlif mədəniyyətlər arasında qarşılıqlı hörmət və anlayış qurmağa imkan yaradır. Bu proses, yalnız dil öyrənənləri deyil, bütün cəmiyyətləri daha inklüziv və açıq fikirli bir hala gətirir.

Tədqiqat

Mədəniyyətin Xarici Dil Tədrisindəki Əhəmiyyəti.

Tədqiqatın məqsədi və əhəmiyyəti.

Bu tədqiqatın əsas məqsədi, dil öyrənmənin sosiokultural aspektlərini və xarici dil tədrisində mədəniyyətin əhəmiyyətini araşdırmaqdır.

Dil öyrənmənin sosial və mədəni bir proses olduğu nəzərə alındıqda, tələbələr yalnız qrammatika və leksika öyrənməklə kifayətlənməməlidirlər. Həm də yeni bir dilin mədəniyyətini mənimsəyərək, daha geniş bir dünyagörüşü qazanmalıdırlar. Bu yanaşma, tələbələrə dilin həm gündəlik istifadəsini, həm də o dilin aid olduğu mədəniyyətin dərinliklərini öyrədir. Kültürlərarası kommunikasiya (intercultural communication) bacarıqları, dil öyrəncilərinin müxtəlif mədəniyyətlərlə qarşılaşmalarını və bu mədəniyyətlərə uyğun şəkildə davranmalarını təmin edir (Əfəndiyev, 2019).

Bu proses, tələbələrin yalnız dilin texniki tərəflərini mənimsəməkdən daha çox, həmin dilin kök saldığı mədəniyyətin və onun sosial strukturlarının dərinəndən anlaşılmasını tələb edir. Xarici dil tədrisi, tələbələrin təkcə qrammatik qaydalar və leksikal məlumatlar öyrənməsini deyil, eyni zamanda həmin dilin təmsil etdiyi xalqın dünyagörüşünü və həyat tərzini dərk etmələrini təmin edir. Mədəniyyətin tədrisi tələbələrə fərqli sosial normativləri, dəyərləri və davranış kodlarını öyrənməyə kömək edir ki,

bu da onların beynəlxalq və mədəniyyətlərarası münasibətlərində daha effektiv olmalarına gətirib çıxarır (Hüseynova, 2010).

Bundan əlavə, mədəniyyətin tədrisi dil öyrənilərinə yalnız dil bacarıqlarını inkişaf etdirməklə kifayətlənməyib, onları daha geniş bir dünyaya, müxtəlif düşüncə sistemlərinə və ənənələrə açır. Tələbələr, digər xalqların mədəniyyətlərini və onların dünyaya baxışını anladıqca, öz mədəniyyətlərinə daha çox hörmət göstərməyə və mədəni müxtəlifliyi daha yaxşı qavramağa başlayırlar. Bu, yalnız onların şəxsi inkişaflarını deyil, həm də qlobal və çoxmədəniyyətli dünyada daha uğurlu bir kommunikasiya qurma qabiliyyətlərini artırır.

Mədəniyyətin xarici dil tədrisindəki əhəmiyyəti həmçinin tələbələrin empati və sosial adaptasiya bacarıqlarını da inkişaf etdirir. Mədəniyyətlərarası kommunikasiya bacarıqları, tələbələrin fərqli mədəniyyətlərə qarşı açıq fikirli olmalarını və stereotipləri aradan qaldırmalarını təmin edir. Bu, tələbələrin müxtəlif mədəniyyətlərlə daha harmonik və konstruktiv bir şəkildə əlaqə qurmasına şərait yaradır. Dil öyrənmə prosesində mədəniyyətin diqqətə alınması, həmçinin onların dilin incəliklərini və mədəniyyətə aid xüsusiyyətləri başa düşmələrini asanlaşdırır, nəticədə onlar daha təbii və doğru bir şəkildə ünsiyyət qura bilirlər (Qarayev, 2013).

Sonuç olaraq, xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu, yalnız dilin öyrədilməsindən ibarət deyil, həm də tələbələrin mədəniyyətlərarası münasibətlərini inkişaf etdirərək, onları gələcəkdə daha geniş perspektivli və mədəniyyətlərarası anlayışa sahib fərdlər halına gətirir. Bu yanaşma, qloballaşan dünyada mədəniyyətlərin qarşılıqlı hörmət və anlaşma əsasında bir araya gəlməsinə mühüm töhfə verir.

Mədəniyyət və Dilin Qarşılıqlı Əlaqəsi.

Dil, bir xalqın mədəniyyətini əks etdirir və dilin istifadəsi vasitəsilə mədəniyyətin müxtəlif aspektləri yayıla bilər. Məsələn, idiomatik ifadələr (məsələn, "break the ice" İngilis dilində) dilin mədəniyyətlə necə əlaqəli olduğunu göstərir. Həmçinin, dilin istifadə olunduğu sosial mühit, insanın davranışlarını, düşüncələrini və münasibətlərini müəyyən edir. Tələbələrə, bu aspektləri öyrətmək, dilin yalnız sözlərdən ibarət olmadığını anlamalarına kömək edir. Dil, yalnız sadə ünsiyyət vasitəsi olmaqla qalmır, eyni zamanda bir xalqın tarixini, ənənələrini, dəyərlərini və dünya görüşünü daşıyan bir simvoldur. Dilin hər bir elementi – sözcüklər, ifadələr, cümlə quruluşları və intonasiya – müəyyən bir mədəniyyətin düşüncə tərzini və kollektiv yaddaşını əks etdirir. Məsələn, müəyyən bir xalqın həyat tərzini və prioritetlərini anlayan ifadələr dilin mədəniyyətlə necə sıx bir əlaqəyə malik olduğunu göstərir. İngilis dilindəki "time is money" (vaxt pul kimidir) ifadəsi, bu xalqın işə və məhsuldarlığa verdiyi önəmi, həmçinin praktiki yanaşmalarını əks etdirir. Bu cür ifadələr və dil strukturunun hər birində mədəniyyətin bir izini tapmaq mümkündür (Byram, 2008).

Bundan əlavə, dilin sosial mühitdəki istifadəsi də insanların davranışlarına və sosial normativlərə təsir edir. Hər bir cəmiyyətin dilindəki təvazökar və ya rəsmi ünsiyyət formaları, cəmiyyətin nə dərəcədə hörmət, ədəb və sosial hierarxiyaya əhəmiyyət verdiyini göstərir. Məsələn, Asiya ölkələrində formal ünsiyyətin çox əhəmiyyətli olması, bu xalqların cəmiyyət içindəki status və hörmət anlayışını əks etdirir. Yaxud, fransız dilindəki "tu" və "vous" istifadə formaları, qarşı tərəfin sosial mövqeyinə görə ünsiyyətin necə tənzimlənəcəyini müəyyən edir. Bu cür nümunələr dilin mədəniyyəti necə təsvir etdiyini və bu təmsil olunmanın dil öyrənilərinə mədəniyyətlərarası fərqləri başa düşməyə necə kömək etdiyini göstərir (Fantini, 2000).

Tələbələrə bu cür nümunələri və dilin mədəniyyətlə əlaqəsini öyrətmək, onların dilə daha dərin bir yanaşma ilə baxmalarına imkan verir. Bu yanaşma yalnız dilin strukturunu deyil, həm də onun cəmiyyətin sosial həyatına, düşüncə tərzinə və münasibətlərinə təsirini əhatə edir. Bu baxımdan, dilin yalnız praktik ünsiyyət vasitəsi olmadığını, həm də bir mədəniyyətin, dəyərlərin və sosial normativlərin qorunub saxlanması və yayılmasında mühüm rol oynadığını başa düşmək vacibdir.

Nəticə etibarilə, dil öyrənmənin mədəniyyətlə sıx əlaqədə olması tələbələrin yalnız dil bacarıqlarını inkişaf etdirmir, eyni zamanda onların fərqli mədəniyyətləri dərk etmə, anlama və bu mədəniyyətlərə uyğun şəkildə davranma qabiliyyətlərini artırır. Bu isə, dilin sosiokultural aspektlərini dərk edən tələbələrin daha geniş bir dünyagörüşünə sahib olmalarına və mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə daha effektiv olmalarına imkan verir (Kramsch, 1993).

Xarici Dil Tədrisində Mədəniyyətin Tətbiqi

Mədəniyyətin tədris proqramlarına daxil edilməsi, tələbələrə real həyatda qarşılaşacaqları vəziyyətlərə uyğunlaşmalarına imkan verir. Rol oyunları, dil öyrənmənin ənənəvi üsullarından biridir və tələbələrə mədəniyyətlə bağlı müxtəlif sosial vəziyyətlərdə necə davranmalarını öyrədir. Tələbələr həmçinin mədəniyyətlə əlaqəli videolar, filmlər, musiqilər və ədəbiyyat vasitəsilə mədəniyyətə dair dərin biliklər əldə edirlər. Xarici dil tədrisində mədəniyyətin tətbiqi tələbələrə sadəcə dilin öyrədilməsi ilə məhdudlaşmır, həmçinin onların mədəniyyətlərarası kommunikasiya bacarıqlarını da inkişaf etdirir. Mədəniyyətlə əlaqəli tədris materialları və fəaliyyətlər, tələbələrin dilin yalnız sözlərini deyil, həm də həmin dilin təmsil etdiyi sosial və mədəni həyat tərzini başa düşmələrinə şərait yaradır. Məsələn, rol oyunları tələbələrin müxtəlif sosial vəziyyətlərdə necə davranmalı olduqlarını və bu davranışların mədəniyyətə necə bağlı olduğunu təcrübə etmələrinə imkan verir. Bu üsul, onların dil bacarıqlarını daha praktik şəkildə inkişaf etdirir və onlara digər mədəniyyətlərə uyğunlaşma və daha rahat ünsiyyət qurma imkanı tanıyır (Risager, 2007).

Bundan əlavə, dil öyrənmənin vizual və eşitmə vasitələri ilə də əlaqəli olması, mədəniyyətin daha da dərinlən anlanmasına kömək edir. Mədəniyyətlə əlaqəli filmlər, videolar, musiqilər və ədəbiyyat, tələbələrə həmin mədəniyyətin gündəlik həyatını, ənənələrini, düşüncə tərzini və hisslərini daha yaxşı başa düşməyə şərait yaradır. Bu resurslar tələbələrin yalnız dilin sintaksisi və qrammatikasını deyil, həm də həmin dilin insanların duyğularını, sosial münasibətlərini və dünya görüşlərini anlamalarına kömək edir. Məsələn, bir film vasitəsilə tələbələr, dilin istifadə edildiyi kontekstdə hansı sosial və emosional vəziyyətlərin önə çıxacağını müşahidə edə bilirlər. Bu da onların dil bacarıqlarını daha təbii və kontekstə uyğun şəkildə inkişaf etdirir (Biram, 2008).

Tələbələrə mədəniyyətin bu cür inteqrasiyası, onların yalnız dilin texniki tərəflərinə fokuslanmalarını təmin edir. Əksinə, onlar mədəniyyətləri müqayisə edərək, bu mədəniyyətlərin dilə və ünsiyyətə necə təsir etdiyini daha dərinlən başa düşürlər. Həmçinin, belə bir tədris yanaşması tələbələrin mədəniyyətlərarası anlayışlarını genişləndirir və onlara digər xalqların dəyərlərinə və dünyagörüşlərinə daha açıq fikirli yanaşmalarını təmin edir.

Beləliklə, xarici dil tədrisində mədəniyyətin tətbiqi tələbələrə yalnız dil öyrənməkdə deyil, həm də global dünyada daha effektiv və empatik ünsiyyət qurmaqda kömək edir. Mədəniyyətin dili daha yaxşı mənimsəmək və dilin təmsil etdiyi sosial mühiti başa düşmək üçün necə vacib olduğunu anlamaq, onların digər mədəniyyətlərə qarşı daha açıq, tolerant və başa düşən fərqlər olmasına imkan yaradır (Galperin, 2015).

Mədəniyyətin Dil Öyrənməyə Təsiri.

Dil öyrənərkən, mədəniyyətin təşviqi tələbələrə daha geniş bir perspektiv qazandırır. Bu, onların mədəniyyətlərarası anlayış və tolerans bacarıqlarını inkişaf etdirir. Dil, yalnız kommunikasiya vasitəsi olmaqla qalmaz, həm də tələbələrə yeni mədəniyyətlərə olan münasibətlərini dəyişdirməyə kömək edir. Dil öyrənmə prosesi, tələbələrə sadəcə yeni sözlər və ifadələr öyrətməklə kifayətlənmir; eyni zamanda onların fərqli mədəniyyətləri daha dərinlən anlamağa və qəbul etməyə imkan verir. Mədəniyyətlərarası əlaqələr, dilin öyrənilməsi ölkənin sosial və mədəni həyatına dair məlumatlar əldə etməklə genişlənir. Bu, tələbələrin başqa xalqların dəyərlərini, həyat təzlərini və dünyaya baxışlarını daha yaxşı başa düşmələrini təmin edir. Bu anlayış, müasir global dünyada daha çox ehtiyac duyulan, mədəni müxtəlifliyə hörmət göstərmək və fərqli perspektivlərə açıq olmaq bacarığını inkişaf etdirir.

Mədəniyyətin dil öyrənməyə təsiri yalnız tələbələrin biliklərini artırmaqla kifayətlənmir, həm də onların gündəlik həyatda və sosial mühitdə qarşılaşacaqları mədəni müxtəlifliklərlə necə münasibət quracaqlarını formalaşdırır. Mədəniyyətlərarası anlayış, stereotiplərin və yanlış anlamaların qarşısını alır, çünki tələbələr daha əvvəlcədən qarşılaşmadıqları davranış və düşüncə təzlərini anlamağa çalışırlar. Bu, onların daha az təəssüf və daha çox açıqlıqla fərqli mədəniyyətlərə yaxınlaşmalarına gətirib çıxarır (Lantol'f, & Torn, 2006).

Həmçinin, dilin öyrənilməsi prosesi, tələbələrə bir mədəniyyətin zənginliklərini və gözəlliklərini kəşf etməyə imkan verir. Beləliklə, dil öyrənmə yalnız bir kommunikasiya vasitəsi deyil, həm də bir mədəniyyətə dair dərinlən bir təcrübədir. Bu, tələbələrin dil öyrənmə prosesini yalnız akademik bir fəaliyyət olaraq görməmələrini təmin edir, eyni zamanda onlara yeni bir dünya açır. Dil öyrənənlər, öz mədəniyyətləri ilə digər mədəniyyətləri müqayisə edərək, onların fərqliliklərini daha yaxşı qiymətləndirir və bu müxtəliflikləri global dünyada müsbət bir şəkildə tətbiq edə bilirlər.

Nəticədə, mədəniyyətin dil öyrənməyə təsiri çoxşaxəli və dərin olur. Tələbələr, dil vasitəsilə yeni mədəniyyətləri daha yaxından tanıyır, bu mədəniyyətlərə qarşı münasibətlərini dəyişdirir və həmçinin öz dünyagörüşlərini genişləndirirlər. Bu, yalnız dil öyrənmə prosesini daha zəngin və mənalı edir, həm də onları daha açıq fikirli və tolerant fərdlər kimi formalaşdırır.

Çətinliklər və Çağırışlar

Xarici dil tədrisində mədəniyyətin tədrisi bəzi çətinliklərlə üzləşə bilər. Stereotiplərin yaranması, mədəni fərqliliklərin təhrif edilməsi və ya yanlış anlamalar dil öyrənmə üçün çətinlik yarada bilər. Məsələn, müəyyən mədəniyyətlərə dair yanlış təsəvvürlər, tələbələrin bu mədəniyyətləri düzgün anlamalarına mane ola bilər. Eyni zamanda, müəllimlərin mədəniyyətlərarası anlayışlarını düzgün şəkildə tələbələrə ötürə bilməməsi də problemi daha da mürəkkəbləşdirir. Həmçinin, bəzi dillərin mədəniyyətlə əlaqəli xüsusi ifadə tərzlərini və kontekstual anlayışlarını öyrətmək çətin ola bilər, çünki hər bir dilin mədəniyyətlə inteqrasiyası fərqlidir.

Bundan başqa, mədəniyyətin tədrisində regional fərqliliklər də önəmli rol oynayır. Məsələn, bir dilin öyrənilməsi, həmin dilin təmsil etdiyi ölkənin müxtəlif coğrafi və sosial qrupları haqqında müxtəlif yanaşmalar tələb edir. Bu da tədris proqramlarının daha kompleks və adaptiv olmasını tələb edir. Çətinliklərin bir digər aspekti isə mədəniyyətin dinamik və dəyişkən təbiətidir. Mədəniyyətlər, zamanla inkişaf edir və dəyişir, bu da müəllimləri və tələbələri davamlı olaraq yeni məlumatlar və anlayışlarla tanış olmağa məcbur edir. Məsələn, keçmişdə doğru və ya uyğun sayılan müəyyən mədəniyyət praktikaları, bu gün daha fərqli və ya müasir bir baxışla qiymətləndirilə bilər. Belə dəyişikliklər tələbələrə və müəllimlərə yeni tədris metodları və yanaşmalarını tətbiq etməyi tələb edir. Mədəniyyətin tədrisində ən çətin məsələlərdən biri də mədəniyyətlərarası əlaqələrdəki dəyişiklikləri izləmək və bunları tədris proqramlarına uyğun şəkildə daxil etməkdir.

Bundan əlavə, bəzi tələbələr, öz mədəniyyətlərindən fərqli olan mədəniyyətləri qəbul etməkdə çətinlik çəkə bilərlər. Bu cür vəziyyətlər, xüsusən daha qapalı cəmiyyətlərdən olan tələbələr üçün daha ciddi ola bilər, çünki onlar yeni mədəniyyətləri mənimsəməkdə tərəddüd edirlər. Bununla yanaşı, dilin mədəniyyəti təmsil etməsi səbəbindən, tələbələr bəzən həmin mədəniyyətə aid bəzi ifadələri, jestləri və davranışları mənimsəməyi çətin tapırlar. Məsələn, bəzi mədəniyyətlərdə təvəzökar olmaq mühüm sayılır, halbuki digərlərində daha açıq və özünə inamlı olmaq önəmlidir. Bu cür fərqlər, dil öyrənmə prosesi zamanı qarşılaşılan narahatlıqlara səbəb ola bilər.

Müəllimlərin rolu burada çox vacibdir, çünki onlar tələbələrə bu mədəniyyətlərarası fərqləri başa salmalı və onlara mədəniyyətlərarası həssaslığı inkişaf etdirmələri üçün lazımı resursları təqdim etməlidirlər. Bu, tələbələrə mədəniyyətlərarası fərqləri nəzərə alaraq düzgün və hörmətli şəkildə ünsiyyət qurma bacarığı qazandırır. Lakin, müəllimlər də öz növbəsində müxtəlif mədəniyyətlərə dair dərin biliklərə malik olmalıdırlar ki, bu fərqləri düzgün və aydın şəkildə tələbələrə ötürə bilsinlər. Bəzi müəllimlər üçün mədəniyyətlərarası anlayışların düzgün şəkildə tədris olunması çətin ola bilər, çünki bu sahədə geniş təcrübə və müvafiq biliklər tələb olunur (Fantini, 2000).

Digər tərəfdən, hər bir dilin və mədəniyyətin özünə məxsus ifadə tərzləri və dilin istifadə olunduğu xüsusi kontekstlər mövcuddur. Bu ifadələr, bir çox hallarda birbaşa tərcümə oluna bilmir və yalnız həmin mədəniyyətin kontekstində anlaşıla bilər. Belə hallarda, müəllimlər tələbələrə bu kontekstual anlayışları necə başa düşməli olduqlarını izah etməli və onları buna uyğun hazırlamalıdırlar. Eyni zamanda, tədris proqramlarında regional fərqliliklər də nəzərə alınmalıdır. Hər bir regionun öz mədəniyyətini və dilini necə təmsil etdiyini başa düşmək, tələbələrin müxtəlif sosial və coğrafi qruplar haqqında məlumat əldə etmələrinə kömək edir.

Nəticədə, mədəniyyətin xarici dil tədrisində tətbiqi mürəkkəb və çoxşaxəli bir prosesdir. Müəllimlər, tələbələrin mədəniyyətlərarası fərqləri başa düşmələrini və bu fərqlərə uyğun şəkildə davranmalarını təmin etmək üçün müxtəlif yanaşmalar və metodlar tətbiq etməlidirlər. Bu çətinliklərə baxmayaraq, mədəniyyətin dil tədrisindəki əhəmiyyəti böyükdür və bu tədris metodlarının uğurla həyata keçirilməsi, tələbələrin daha geniş dünyagörüşünə və mədəniyyətlərarası əməkdaşlıq bacarıqlarına sahib olmalarına imkan yaradır.

Nəticə

Xarici dil tədrisində mədəniyyətin tədrisi, dil öyrənilərinin təkcə dilin strukturunu və leksikasını deyil, həm də o dilin aid olduğu mədəniyyəti anlamalarına və qəbul etmələrinə kömək edir. Bu yanaşma, tələbələrə yeni bir dilin öyrənilməsinin yalnız söz və qaydalardan ibarət olmadığını, həm də mədəniyyətlərarası kommunikasiya bacarıqlarını inkişaf etdirərək daha geniş bir dünyagörüşü qazandırdığını göstərir. Nəticə etibarilə, dil və mədəniyyətin qarşılıqlı əlaqəsi, dil öyrənmə prosesini zənginləşdirir və tələbələrə dünyanı daha yaxşı anlama imkanı verir.

Ədəbiyyat

1. Byram, M. (2008). *From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship*. Bristol: Multilingual Matters.
2. Biram, M. (2008). *Ot obucheniya inostrannym yazykam k obucheniya dlya mezhdul'turnogo grazhdanstva*. Moskva: Akademicheskij proyekt.
3. Cavadov, M. (2015). *Dil öyrənmə və mədəniyyətlərarası kommunikasiya*. Bakı: Qanun Nəşriyyatı.
4. Əhmədov, T. (2016). *Xarici dil tədrisində mədəniyyətin rolu*. Bakı: Elm və Təhsil Nəşriyyatı.
5. Əfəndiyev, M. (2019). *Dil öyrənmənin sosiokultural aspektləri: Tələbələrin mədəniyyətlərarası bacarıqlarının inkişafı*. Bakı: Elm və Təhsil.
6. Fantini, A. E. (2000). *YAzyk i kul'tura: v chem svyaz'?*. Moskva: Inostrannyye yazyki.
7. Fantini, A. E. (2000). *Language and Culture: What's the Connection?* In *Language and Culture in Language Teaching*, 8-24. Georgetown University Press.
8. Hüseynova, N. (2010). *Dil və mədəniyyət: Dil öyrənmənin sosiokultural aspektləri*. Bakı: Təhsil Nəşriyyatı.
9. Qarayev, V. (2013). *Xarici dil öyrənmənin sosiokultural əsasları*. Bakı: Nurlar Nəşriyyatı.
10. Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
11. Kramsh, K. (1993). *Kontekst i kul'tura v obuchenii yazykam*. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.
12. Lantolf, J. P., & Thorne, S. L. (2006). *Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development*. Oxford: Oxford University Press.
13. Lantol'f, Dzh. P., & Torn, S. L. (2006). *Sotsiokul'turnaya teoriya i stanovleniye vtorogo yazyka*. Moskva: Rosspen.
14. Risager, K. (2007). *Language and Culture Pedagogy: From a National to a Transnational Paradigm*. Clevedon: Multilingual Matters.
15. Galperin, I. R. (2015). *YAzykovaya i kul'turnaya integratsiya v protsesse obucheniya inostrannym yazykam*. Sankt-Peterburg: Nauka.